

Gerlach Fonk

In de schuilhut van de herder

Mosae Libro

ISBN: 978 90 8666 569 3
NUR : 330

© 2023, Gerlach Fonk
Omslagfoto: auteur
Mosae Libro, Maastricht

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (Artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Met dank aan Rosalie, Anne en Bram voor hun beoordeling van dit boek en al hun suggesties en correcties.

... denn wer seine Nächte in der Unendlichkeit der freien, offenen Prairie zugebracht hat, kann sich nur schwer entschließen, sich gleich darauf zur Benutzung desjenigen Gefängnisses zu bequemen, welches der zivilisierte Mensch eine Wohnung nennt.

Karl May, Winnetou II

'Ja! Im Prinzip bin ich gegen alles Blutvergießen; aber in einem solchen Falle wäre es ja Selbstmord, wenn man den Feind schonen wollte. Man muß ihm die Kugel geben und zwar so, daß sie tötet.'

Old Shatterhand, Karl May, Unter Geiern

Inhoud

Om mee te beginnen	9
Missie	15
Charley	75
Het Netwerk	99
Irma	123
Doelwit	131
Een einde?	185

OM MEE TE BEGINNEN

i

(uit het dagboek van Bertus Boezing)

Vrijdag 17 april 2020

Kamers zijn er niet in het gebouw, alleen maar aaneengeschakelde open kantoren. Midden in een van die grote ruimtes staat mijn bed. Mijn moeder komt nog even schone kleren voor morgen klaarleggen. Ik kruip onder de wol en begin net zo'n beetje in slaap te vallen, als onverwacht een kus op mijn mond wordt gedrukt. De vrouw die zich over mij heen buigt, heeft een kortgeknipt zwart kapsel en een enigszins bleek, maar knap gezicht. Het moet iemand van de bewaking zijn. Ik kan zo gauw niet zien of zij een uniform aan heeft, want op dat moment word ik wakker.

Dat is wat ik heb gedroomd. Best opmerkelijk, gezien hetgeen me daarna overkwam.

Het zal nu ongeveer negen uur in de ochtend zijn. Precies weet ik het niet, want ik heb mijn horloge en mijn telefoon moeten inleveren. Languit lig ik op de brits, op mijn rug en met mijn achterhoofd op de palmen van mijn handen, naar het plafond te staren. Zo lig ik ook vaak op mijn bed als ik moet nadenken. Nou ja, een brits in een politiecel is eigenlijk ook een soort bed. En ik heb veel om over na te denken, want er is iets heel akeligs gebeurd.

Rond half zeven verkeerde ik nog in dromenland, toen ik plotseling wakker schrok van een vreselijk kabaal in de gang. Tijd om me af te vragen wat er aan de hand was, kreeg ik niet want het volgende moment vloog mijn slaapkamerdeur open. Onmiddellijk werd ik vastge-

grepen en in de boeien geslagen. Niet door een aantrekkelijke, donkerharige bewaakster die mij kustte, maar door een stel ME'ers die mij hardhandig van mijn bed sleurden. Een agent in burger informeerde mij over de reden van mijn arrestatie en over mijn rechten. Vervolgens werd ik in een busje afgevoerd.

(Bij gebrek aan pen en papier in zijn cel formuleert arrestant Bertus B. de bovenstaande tekst alleen nog maar in zijn hoofd. Pas de volgende dag zal hij de gelegenheid krijgen om deze in vrijwel gelijklopende bewoordingen in zijn dagboek te schrijven.)

ii

(uit de krant van zaterdag 22 februari 2020)

SERIEMOORDENAAR ACTIEF?

Door onze verslaggever

Volgens welingelichte bron houdt de politie er ernstig rekening mee dat de spoorloze verdwijning gedurende de afgelopen weken van drie volwassenen in het zuiden van het land, toe te schrijven is aan een seriemoordenaar.

Behalve op grond van een significante toename van het aantal afzonderlijke gevallen, is deze conclusie gebaseerd op de geheimzinnige stickers met rode cijfers die op de voordeuren van de woningen of de werkadressen van de getroffen personen waren aangebracht, vermoedelijk door de dader bij wijze van handtekening achtergelaten. In het belang van het onderzoek zou deze informatie nog niet officieel zijn vrijgegeven. Ofschoon deze cijfers nog niet eerder werden aangetroffen, houdt de politie er ernstig rekening mee dat ook oudere, nog onopgeloste halsmisdrijven door dezelfde persoon kunnen zijn gepleegd.

Politie paraat

Tijdens de persconferentie van gisterenavond weigerde de nationale korpschef deze informatie te bevestigen. Wel meldde hij een verhoogde staat van paraatheid van de politie in het hele land.

Geen paniek, wel alertheid geboden

Verder liet de korpschef weten dat er vooralsnog geen reden is tot paniek, maar benadrukte het belang van een verhoogde mate van alertheid van iedereen.

‘Let op jezelf, op je naaste en op je omgeving. Begeef je niet op eenzame plekken, zeker niet als het donker is.’ Aldus de boodschap die de politie aan iedereen meegaf. Momenteel zijn er op landelijk niveau veertig rechercheurs voor het onderzoek vrijgemaakt. Indien noodzakelijk zal dat aantal worden verhoogd. Verdere bijzonderheden worden vooralsnog niet vrijgegeven.

Intussen zijn aan de minister van Justitie en Veiligheid door meerdere partijen Kamervragen gesteld. De behandeling hiervan heeft de hoogst mogelijke urgentie, aldus de woordvoerder van de minister.

iii

‘... dat ook oudere, nog onopgeloste halsmisdrijven door dezelfde persoon kunnen zijn gepleegd. ‘Ja, dat is wel een heel makkelijke manier om je er vanaf te maken.’

Het is zaterdag, elf uur ’s ochtends. Wim Verheeg zit met de krant aan de ontbijttafel. Zojuist heeft hij met opgetrokken wenkbrauwen deze zin hardop gelezen om er vervolgens zijn commentaar op te leveren.

‘Drie? Weten jullie zeker dat het er drie zijn?’ voegt hij er nog aan toe. ‘Lopen jullie niet nu al hopeloos achter?’

Tijd om er nog meer zinnigs over te zeggen heeft hij niet, omdat hij de voordeur hoort opengaan en weer dichtslaan. Nog iets onverstaanbaars namompelend legt hij de krant opzij. De kinderen zijn gearriveerd. Het is weer weekend, kinderweekend. Een half uur geleden

heeft Cisca hem wakker gebeld met de mededeling dat Wiesje ook meekomt. Het geplande reisje, met haar vriendinnetje mee naar zee, is om niet nader omschreven redenen afgelast.

‘Hallo jongens!’

‘Geen tassen en jassen in de kamer!’ roept hij er automatisch achteraan.

‘Wat heb jij gedaan, pap?’

Wiesje wijst naar de besmeurde schoenen die in het halletje staan en de vuile broek en dito handschoenen die over de radiator hangen. Klonten modder met gras, zand en bladeren en nog andere vieze vlekken.

‘Een ommetje gemaakt. In de blubber uitgegleden. Beter een andere route kunnen nemen ...’, mompelt hij.

... en mijn schoenen en handschoenen alvast kunnen schoonmaken en mijn broek in de wasmachine kunnen stoppen, denkt hij erachteraan. Als je goed kijkt, zie je dat de overal aangekoekte substantie echt niet alleen uit modder bestaat.

De kinderen krijgen chocolademelk met een koekje erbij. Jimmy opent een spelletje op zijn tablet. Wiesje gaat met haar leesboek op de bank zitten. Zij vraagt niet om extra aandacht, niet met zoveel woorden, maar van haar gezicht valt af te lezen dat zij die toch nodig heeft. Zo meteen gaat hij bij haar zitten. Daarna zal hij kijken of hij zich met een kop koffie nog even kan terugtrekken in zijn slaapkamer annex werkkamer. Hier heeft hij nog zijn bureau en zijn laptop, maar het wandbord met zijn schema’s en de ijzeren kast met alle data heeft hij inmiddels in veiligheid gebracht. De meeste documenten staan trouwens ook op de stick, die hij constant bij zich draagt. Misschien kan hij nog even wat werken, voor zolang het duurt. Straks brengt hij Wiesje naar de ponyclub en moet hij boodschappen doen. Jimmy zal zo meteen wel weer een balletje gaan trappen met de tweeling van de overkant.

Stom van hem! Dat kind ziet en hoort ook alles, ondanks wat ze de afgelopen dagen heeft meegemaakt! Van wie heeft zij dat? Van Cisca? Hij weet het niet zeker. Jimmy is onoplettender, voornamelijk gefocust op zijn eigen activiteiten. Waarschijnlijk zijn de kinderen zijn vuile schoenen al lang weer vergeten, maar liegen is en blijft gevaarlijk. Dat weet hij uit ervaring. Een leugen kan zich tegen je keren. Je kunt erin verstrikt raken. Dat moet je koste wat kost zien te voorkomen door je zaken zo goed te organiseren dat leugens overbodig zijn.

Hij is niet op het altijd modderige veldweggetje geweest, eigenlijk een afwateringsbeek vanuit het hoger gelegen hellingbos. Meestal ligt die min of meer droog, maar verandert bij hevige regenval in een kolkend riviertje. Hij is niet via die vaste route naar het bos gelopen en hij is niet bij de hut geweest. Dat doet hij trouwens niet alleen bij mooi wandelweer, maar ook als hij rust in zijn hoofd wil krijgen. Op kille, grauwe en miezerige dagen als gisteren en vandaag beperkt hij zich tot een ommetje in het park rond de buitenwijk waar hij woont. Hij loopt dan een uurtje over het smalle verharde pad, waar hij alleen maar mensen met honden tegenkomt. Hijzelf is de enige zonder hond. Meestal zijn het van die bulterrierrachtige beesten, van die vechthonden, wat meteen ook iets zegt over het allooi van de buurt. Hij moet dan oppletten dat hij op het pad blijft. Als je ernaast stapt, sta je voor je het weet midden in de stront. Maar ook in het park was hij niet geweest. Hij was wel weg, maar niet voor een ommetje. Eerst in de stad en vervolgens verder weg, met de auto. En niet gisteren, ook niet vanochtend nog voor het ontbijt, maar afgelopen nacht.

Hoe kwam Wim Verheeg op die bewuste zaterdag 22 februari 2020 aan zo'n vuile schoenen en waarom verweet hij zichzelf dat zijn dochtertje die gezien had? Waar was hij die nacht geweest? En hoe passen de krap twee maanden later van zijn bed gelichte dagboekschrijver Bertus Boezing en de vermoedelijke seriemoordenaar in het verhaal? Het antwoord op al deze vragen ligt besloten in de voorafgaande gebeurtenissen en in de verwickelingen die volgen.

MISSIE

1

Wim wist wel hoe een en ander in zijn werk ging. Bij de gemeente werkte hij nu alweer tien jaar in het archief. Behalve dossiervormer was hij informatiespecialist, zowel analoog als digitaal. Belangrijker echter was dat hij dit werk ook bij de politie had gedaan. En in de daaraan voorafgaande periode was hij nota bene vijf jaar lang militair geweest. Wim wist van wanten.

Toen hij van de havo kwam, moest hij meteen in militaire dienst. Hij deed dat graag, want na zijn dienstplicht wilde hij verder als beroepsmilitair. Hij werd geschikt bevonden voor de opleiding tot commando. Vervolgens bleek tot zijn grote teleurstelling dat er behalve voortdurende paraatheid maar weinig spannends om handen was. De laatste echt sensationele binnenlandse klussen waren de treinkapingen door Molukkers geweest. Dat was inmiddels alweer jaren geleden, toen hijzelf nog in een luier rondkroop. Hem lokte echter het avontuur en daarom meldde hij zich aan om te worden uitgezonden. Met Dutchbat ging hij naar Bosnië en maakte daar in Sarajevo en Srebrenica het nodige mee. *Vredesmissie* bleek wel een heel erg eufemistische benaming voor deze expeditie, want hij raakte verzeild in een complete oorlog die, zoals bekend, uitliep op een verschrikkelijk bloedbad. Genocide, in de Bosnische enclave gepleegd door de Bosnische Serviërs onder leiding van generaal Ratko Mladic. Naar schatting hadden zij ruim 8000 mannen en jongens vermoord, inclusief de 2500 personen die nooit werden teruggevonden.

Velen van zijn kameraden hadden jaren later in meer of mindere mate last van posttraumatische stressstoornis. Evenals zij had hij, puur uit zelfbehoud, zijn gevoelens

op cruciale momenten instinctief uitgeschakeld. Bij de meesten kwam alles naderhand nog eens dubbel en dwars terug met lusteloosheid, een kort lontje, concentratieverlies en slapeloosheid als gevolg. Gelukkig kwam dat bij hem maar sporadisch voor en viel er mee te leven. Bovendien had hij er ook positieve gevoelens aan overgehouden. Uiteindelijk bleek hij inderdaad zo taai als ze hem hadden ingeschat. Wel was hij door alles wat hij had meegemaakt harder geworden en nog alerter, nog waakzamer dan hij van nature al was. En dat was geen nadeel. Integendeel zelfs. Nog jarenlang had hij op dezelfde manier door kunnen gaan. Naar Angola, naar Irak, naar Afghanistan. Hoe zou het nu met hem zijn, als hij die weg had gevolgd?

Volgende week zaterdag mocht korporaal Verheeg komen opdraven in Schaarsbergen. In het gelid met zijn vroegere kameraden om de excuses van de regering aan te horen over hoe er destijds met hem en zijn collega-blauwhelmen was omgegaan. Hij was niet van plan om te gaan. Behalve dat ze er veel te laat mee kwamen, had hij er gewoon geen zin in. Aan de rampzalige gebeurtenissen en mislukkingen uit die tijd dacht hij liefst zo weinig mogelijk terug en hij wilde er dan ook niet aan worden herinnerd. De feiten konden toch niet meer veranderen. Daarom probeerde hij zich zoveel mogelijk te richten op zaken waarop hij wel invloed had. Nare herinneringen en gedachten wist hij min of meer te verdringen. Dat lukte hem steeds beter. Tegenwoordig sliep hij weliswaar vrij slecht, maar dat lag evengoed aan fysieke als aan psychische omstandigheden. Bovendien had hij altijd al toegekund met weinig nachtrust. Ondertussen waren zijn dromen gedurende de weinige uren waarin hij sliep vaak benauwend, maar ook die probeerde hij overdag zo gauw mogelijk te vergeten. Afgelopen nacht was het trouwens weer raak geweest.

Zo met z'n allen doodgaan is akelig. Waarom kan dat niet op de gewone manier: ieder voor zich en God voor ons allen? Maar helaas, het is niet anders. Aan het einde der tijden is sterven een groepsgebeuren. Toch zijn er nog steeds mensen die denken dat ze aan het collectieve noodlot kunnen ontsnappen door een paar zondebokken aan te wijzen en die terecht te stellen. Een zoenoffer dus. Ook Wim is de pineut. Hij moet ervoor zorgen dat hij in drie sprongen aan de overkant komt, anders wordt hij stante pede een kopje kleiner gemaakt. Uiteraard gaat hij dat niet halen. Dat staat al bij voorbaat vast. Zo gaat dat bij een godsoordeel. Maar hij heeft geluk. Niemand van de aanwezigen voelt zich geroepen om zijn vonnis te voltrekken. Hij wandelt nog rond, voor zolang het duurt. Maar hoe lang is dat?

De persoonlijke schadevergoeding die vorig jaar beschikbaar kwam, had hij wel aangenomen. Die 5000 euro besteedde hij aan een goed doel, namelijk zijn onderzoek naar een heel andere categorie misdaden. Op maandag 11 juli wilde de regering ook nog ter plekke in Potočari verontschuldigen gaan aanbieden. Dat zou wel weer halfslachtig gebeuren. Zoiets van: excuses omdat wij Nederlanders de genocide niet hebben kunnen voorkomen. Hoezo? De Nederlandse overheid had dat zeker wel gekund, als zij haar zaakjes beter geregeld had. Wie dat niet, ja zelfs onmogelijk hadden kunnen tegenhouden, waren hij en zijn kameraden. Zij waren destijds compleet machteloos. Maar intussen had de hele wereld hen erop aangekeken dat Mladic & Co. er een massamoord van hadden gemaakt.

Hoe in vredesnaam hadden zij dat moeten voorkomen? Hun taak bestond enkel en alleen uit bescherming van de enclave, het toezicht op de wapenstilstand en het ontwapenen van de strijdende partijen. Dat was uiteraard een farce, want daarvoor hadden ze geen toereikende bevoegdheden, middelen en ondersteuning gekregen. Voor

het tegenhouden van een serieuze vijandelijke aanval of het beschermen van vluchtelingen hadden zij geen geschikte wapens. De hogere leiding was immers de mening toegedaan dat kost wat kost moest worden voorkomen dat de Bosnische Serviërs zich geprovoceerd zouden voelen. Bovendien hadden ze klem gezeten tussen de moslims, die regelmatig uitvallen deden, en de Serviërs, die vanaf de bergen rondom zo ongeveer de hele enclave bestreken en vrijwel ongehinderd hun gang konden gaan. Als ratten in de val, zo hadden hij en zijn collega's zich gevoeld. Zij waren de cipier van de moslims en tegelijkertijd de gevangene van de Serviërs geweest, had hij iemand ooit horen zeggen of ergens gelezen. Dutchbat werd ook wel eens vergeleken met de strandwacht die tegelijkertijd vijf drenkelingen om zich heen zag, er met de grootste moeite twee wist te redden, maar achteraf het verwijt kreeg dat er drie waren verdronken. Dat was de spijker op de kop. Bovendien werden zij ook nog eens teruggedreven, toen zij ondanks hun beperkte middelen toch nog wat aan de situatie probeerden te doen. Want toen het echt menens werd, hadden zij de Serviërs nog een tijdlang tegen weten te houden, tot zij van hogerhand het bevel hadden gekregen om enkel nog over de hoofden heen te schieten. En als klap op de vuurpijl, bleek later dat de leegstaande fabriek naast de compound in Potočari een batterij- en accufabriek was geweest, die totaal vervuild was achtergelaten. Inmiddels waren verscheidene blauwhelmen die daar destijds gelegerd waren, aan een zeldzame vorm van kanker overleden.

Dat was in het kort wat hij had meegemaakt, daar in Srebrenica, samen met zijn kameraden, terwijl hun aflossing steeds maar werd uitgesteld. Die hele geschiedenis was inmiddels algemeen bekend. Maar daarnaast had hij er ook nog zijn persoonlijke ervaringen, waaronder enkele die hij maar liever voor zichzelf hield. Daar had niemand iets mee te maken. Tijdens het persoonlijke